

Λεμι'naða
il·lustre
Valencià
llengua
[baleN'θjaño]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 4

Què em pose?

Unitat 4

Què em pose?

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar els textos narratius: conte i rondalla.
- Parlar sobre la roba.
- Conèixer el nom de les principals peces de roba en valencià.
- Descriure la roba que porta una persona.
- Conèixer els sinònims i antònims.
- Identificar i utilitzar correctament els determinants: articles definits, articles indefinits i demostratius.
- Utilitzar l'apòstrof correctament.
- Conèixer les principals contraccions en valencià.
- Identificar les parts d'un conte.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

Parlant sobre la roba

- Com vas vestit?

- Porte una camisa blanca, uns pantalons blaus i unes sabates negres.

- Quina roba t'agrada portar?

- M'agrada la roba còmoda i pràctica.

- On puc comprar un jersei?

- En aquella tenda de roba.

- Quant valen aquests pantalons?

- Quinze euros.

- T'agrada com em queda la jaqueta?

- No. Jo crec que et queda gran.

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El text narratiu (II): El conte.

El conte és un tipus de text narratiu amb una **extensió breu** d'una sèrie de fets normalment **ficticis**. La història que es sol ser **senzilla** i amb **pocs personatges**. El conte té com a finalitat entretenir, divertir i de vegades ensenyar i aconsellar.

La **rondalla** és un tipus de conte popular valencià, que es transmetia al llarg dels anys de manera oral. **Enric Valor**, va ser un autor valencià que va recopilar i publicar per escrit moltes d'aquestes rondalles.

Activitat 1.1. Llig a continuació el següent text i després, respon a les preguntes.

El lleó i la rabosa

Hi havia una vegada un lleó que vivia en una cova i que era considerat per tots com el rei de la selva.

Un dia, el lleó, cansat d'haver de córrer sempre amunt i avall buscant aliment, va pensar que podia caçar sense moure's de casa.

Així doncs, va fer córrer la veu que estava malalt i que tots els seus súbdits havien d'anar a visitar-lo.

El primer d'assabentar-se'n va ser el conill que, saltant, va fer camí cap a la cova.

Després, va anar-hi l'estruç, endinsant-se tranquil·lament cap a la cova.

A la selva, es pensaven que el lleó estava molt malalt, perquè feia dos dies que no el veien. Sabent això, els altres animals també van anar a veure'l per a saber com es trobava. Van passar-hi el llop, la mona, el corb i molts altres animals que, dia darrere dia, s'interessaren pel seu estat.

En això que per allí va passar una rabosa. En saber l'ordre que havia donat el lleó, va voler complir-la, però la molt espavilada no les tenia totes.

Quan estigué davant la cova, va començar a observar. El lleó la mirava de dins estant i, en veure-la tan indecisa, li va preguntar:

-Amiga rabosa, no entres?

-No, moltes gràcies. Ací fora s'està molt bé -li va respondre. Com et trobes?

-Encara no estic bé del tot. Acosta't, que no et veig prou.

-Ui, no! No m'agraden els forats massa foscos. No es veu el que hi ha dins.

-No patisques. Entra, entra, pareix que tingues por.

-Amic lleó, no tinc por, però des d'ací fora m'he fixat que hi ha moltes petjades que entren a casa teua, però no n'hi ha cap que isquen.

I havent dit això, va girar la cua i se'n va anar, deixant el lleó amb un pam de nas.

Preguntes:

- Quin animal era considerat per tots el rei de la selva?
- On vivia el lleó?
- Què pensaven els animals que li passava al lleó?
- Per què no entra la raposa a la cova?

2. Lèxic i semàntica

Vocabulari: La roba

 abric	 anorac	 barret	 botes	 bufanda	 calcetins
 camisa	 camiseta	 cinturó/corretja	 corbata	 dessuadora	 falda
 gorra	 guants	 jaqueta	 jersei	 pantalons	 pantalons curts
 polo	 sabates	 sabatilles d'esport	 sandàlies	 texans	 xancles

Activitat 2.1. Descriu la roba que porten estes persones:

	<p>Ell porta:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
---	---

	<p>Ella porta:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
--	--

Sinònims i antònims

Els sinònims i els antònims són recursos que ens permeten enriquir el nostre vocabulari i expressar-nos en una conversa o per escrit d'una millor manera, sense haver de repetir les mateixes paraules contínuament.

Sinònims

Els sinònims són paraules que tenen un significat semblant. Es poden substituir en una oració sense que s'altere el significat. **Exemples:**

començar – iniciar
 adquirir – comprar
 viure – habitar – residir
 divertit – graciós
 intel·ligent – astut - llest

Antònims

Els antònims són paraules que tenen significats oposats. **Exemples:**

prendre – trobar
 tranquil – nerviós
 sincer – fals
 còmode – incòmode
 ocupar - desocupar

Activitat 2.2. Tria l'opció en la que hi ha tres sinònims de la paraula "informar".

- Avisar, ometre i silenciar.
- Desinformar, ocultar i callar.
- Comunicar, anunciar i notificar.

Activitat 2.3. Tria l'opció en la que hi ha tres antònims de la paraula "començar".

- Acabar, finalitzar, concloure.
- Iniciar, presentar, inaugurar.
- Emprendre, obrir, estrenar.

3. Morfologia i sintaxi

Els determinants (i): articles definits i indefinits, demostratius.

En aquest tema en l'apartat de gramàtica anem a estudiar els determinants. De la mateixa manera que els adjectius, els determinants són un tipus de paraules que acompanyen els noms i s'anomenen determinants perquè determinen el substantiu que acompanyen (ens donen informació sobre la situació, propietat, quantitat, etc.) Els determinants concorden en gènere (masculí-femení) i nombre (singular i plural) amb el nom que acompanyen. Hi ha diferents tipus de determinants: articles definits i indefinits, demostratius, possessius, numerals, indefinits...

Articles definits

Els articles definits són paraules que acompanyen un nom que ja coneixem. Exemple: He agafat **el** cotxe per a vindre (És un cotxe que ja coneixem). En valencià els articles definits són els següents:

	SINGULAR	PLURAL
MASCULÍ	el / l'	els
FEMENÍ	la / l'	les

Activitat 3.1. Escriuiu davant de cada nom l'article definit corresponent (el/la/l'):

___ aigua ___ jersei ___ anorac ___ dessuadora ___ consum
 ___ ajuntament ___ examen ___ oli ___ paella ___ orella.

Activitat 3.2. Trieu els articles definits adequats per a completar el següent oració:

"_ estudiant agafa tots _ matins _ autobús per anar a _ universitat".

- El - els - l' - la.
- L' - els - l' - l'.
- L' - els - l' - la.

Articles indefinits

Els articles indefinits són les paraules que acompanyen un nom que apareix per primera vegada en el discurs. Exemple: M'he comprat unes sabates (Són unes sabates que no coneixem).

Els articles indefinits són:

	SINGULAR	PLURAL
MASCULÍ	un	uns
FEMENÍ	una	unes

Activitat 3.3 Trieu els articles indefinits adequats per a completar el següent paràgraf: “El meu germà s’ha comprat _ moto nova. Aquesta vesprada ha quedat amb _ amics per a anar a _ festa. Ha dit que tornarà d’ací a _ hores”.

- a) una - uns - una - unes.
- b) un - uns - una - unes.
- c) una - unes - una - uns.

Determinants demostratius

Els determinants demostratius són paraules que indiquen la proximitat o llunyania temporal o espacial de la persona que parla. En valencià, hi ha tres graus de proximitat o llunyania que podem expressar amb els demostratius. **Exemples:**

Aquesta taulà està bruta (**proximitat**).

Pots obrir **eixa** finestra, per favor? (**distància mitjana**).

Demà viatjarem a **aquelles** muntanyes (**llunyania**).

	PROXIMITAT	DISTÀNCIA MITJANA	LLUNYANIA
MASCULÍ SINGULAR	este / aquest	eixe / aqueix	aquell
FEMENÍ SINGULAR	esta / aquesta	eixa / aqueixa	aquella
MASCULÍ PLURAL	estos / aquests	eixos / aqueixos	aquells
FEMENÍ PLURAL	estes / aquestes	eixes / aqueixes	aquelles
NEUTRE	açò	això	allò

Activitat 3.4 Completa les oracions següents amb el determinant demostratiu indicat:

_____ (Masculí singular - proximitat) llibre és de Vicent.

_____ (Femení singular - llunyania) dona que veus és ma mare.

M’agradaria viure en _____ (Femení singular - distància mitjana) casa.

M’agrada molt veure _____ (Masculí plural - proximitat) quadres.

_____ (Neutre - llunyania) que ens contares era cert?

4. Ortografia

Apostrofació i contracció.

Apostrofació

L'apòstrof és el signe que es representa mitjançant una coma volada (') que reflecteix en l'escriptura l'elisió d'una vocal en la llengua parlada.

En valencià utilitzem l'apòstrof en els següents casos:

L'article masculí el	s'apostrofa (l') davant de paraules que comencen per vocal (o per h més vocal) el + amic → l' amic, el + oli → l' oli, el + humà → l' humà
L'article femení la	s'apostrofa (l') davant de paraules que comencen per vocal (o per h més vocal) excepte quan comencen per i, u (hi, hu) àtones. la + ovella → l' ovella, la + illa → l' illa en canvi, la + universitat → la universitat (no s'apostrofa).
La preposició de	s'apostrofa (d' sempre davant de paraules (masculines o femenines) que comencen per vocal (o h més vocal) de + ahir → d' ahir, de + estar → d' estar, de + història → d' història
Els pronoms febles	S'apostrofes davant del verb quan el verb comença per vocal. me + agrada → m' agrada, te + espere → t' espere, se + obri → s' obri
	S'apostrofes darrere del verb quan el verb acaba en vocal. deixa + me → deixa 'm , fixa + te → fixa 't , creure + se → creure 's

L'apòstrof sempre s'ha de col·locar el més a la dreta possible. **Exemple:**

t'en vas? (incorrecte) — **te'n vas?** (correcte).

Activitat 4.1. Trieu els articles (el, la, l') o la preposició (de o d') adequats per a completar el següent oració: “_ estudiant ha realitzat _ examen _ història en _ universitat”.

- L' - l' - de - la.
- L' - el - d' - l'.
- L' - l' - d' - la.

La contracció

Les preposicions **a**, **de** i **per** es contrauen davant de l'article masculí, singular o plural **el/els** formant les paraules següents:

a + el → al	a + els → als
de + el → del	de + el → del
per + el → pel	per + els → pels

Hem de tenir en compte que l'apòstrof té preferència sobre la contracció. Per tant, sempre que siga possible apostrofarem. **Exemple:**

del amic (incorrecte) ✗

de l'amic (correcte) ✓

Activitat 4.2. Trieu la forma correcta en cada oració.

Hui he vist (**a el / al**) meu pare quan caminava (**per el / pel**) carrer.

Els treballador (**de la / de l'**) empresa pujaren (**al / a l'**) avió per anar-se'n de viatge.

La professora comunicà la decisió (**a els / als**) pares (**de els / dels**) alumnes .

Els dos amics van discutir (**per el / pel**) resultat (**del / de l'**) partit de futbol.

5. Expressió escrita

Les parts del conte

Un conte és una narració breu, en prosa, d'una sèrie de fets imaginats.

Té aquestes característiques:

- L'argument és senzill i gira al voltant d'un sol tema.
- L'acció es desenvolupa en un episodi i té pocs personatges.
- S'hi descriu el que és fonamental i s'eviten els detalls secundaris.
- La finalitat és entretenir, divertir i, de vegades, aconsellar.

El conte ha de tenir aquestes parts:

1. Plantejament: És la presentació dels personatges.

2. Nus o problema: Es presenta un conflicte als personatges que han de resoldre.

3. Desenllaç: Consisteix en la resolució del conflicte. Pot ser un final feliç o tràgic.

Activitat 5.1. Llig el següent conte i després assenyala cadascuna de les parts anteriors.

El conte de la sal

Hi havia una vegada un rei que vivia en un castell i tenia tres filles. Un dia, el rei va demanar a cada filla que li digueren quant l'estimaven.

La filla major li va dir: "Pare, t'estime més que a mi mateix". La filla mitjana li va dir: "Pare, jo et vull més que a qualsevol altra cosa en el món". I la filla xicoteta li va dir: "Pare, per a mi eres la sal de la vida".

El rei no va entendre què volia dir la frase de la filla menuda. La va malinterpretar, es pensava que allò que li havia dit era una cosa roïna i es va enfadar amb ella.

L'endemà, el rei va demanar que li prepararen un gran dinar. Aleshores, els seus criats van cuinar molts plats però a cap li van posar ni una miqueta de sal. I a ell, aquell dinar no li va agradar gens. Va notar que li faltava sal perquè el menjar estava insípid, la mateixa sal que li posava la seua filla xicoteta quan cuinava. Aquella miqueta de sal feia que els plats foren increïblement saborosos i bons. Aleshores, el rei es va adonar perquè li havia dit aquella frase la seua filla menuda. Una sola persona (ell) era capaç de fer increïblement agradable la vida de la seua filla.

Així que va córrer a buscar-la, la va abraçar i li va demanar perdó.

Conte popular de Bangladesh

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. El **conte** és un **text narratiu** amb una **extensió breu**. La història sol ser **senzilla i amb pocs personatges**.
2. La **rondalla** és un tipus de conte popular valencià de tradició oral.
3. Els **sinònims** són paraules que tenen un significat paregut. Exemples: **començar-iniciar, divertit-graciós**.
4. Els **antònims** són paraules que tenen significats contraris. Exemples: **perdre - trobar, còmode-incòmode**.
5. Els **determinants** són paraules que acompanyen els noms i el determinen (donen informació sobre la situació propietat, quantitat, etc.) Hi ha de diferents tipus: articles definits i indefinits, demostratius, possessius, numerals , indefinits...
6. **Articles Definits:** Acompanyen un nom que ja coneixem.

	SINGULAR	PLURAL
MASCULÍ	el / l'	els
FEMENÍ	la / l'	les
3a persona	ell, ella	ells, elles

7. **Articles Indefinits:** Acompanyen un nom que apareix per primera vegada.

	SINGULAR	PLURAL
MASCULÍ	un	uns
FEMENÍ	una	unes
3a persona	ell, ella	ells, elles

8. **Articles Demonstratius:** Indiquen la posició del nom respecte a la persona que parla.

	PROXIMITAT	DISTÀNCIA MITJANA	LLUNYANIA
MASCULÍ SINGULAR	este / aquest	eixe / aqueix	aquell
FEMENÍ SINGULAR	esta / aquesta	eixa / aqueixa	aquella
MASCULÍ PLURAL	estos / aquests	eixos / aqueixos	aquells
FEMENÍ PLURAL	estes / aquestes	eixes / aqueixes	aquelles
NEUTRE	açò	això	allò

9. **L'apòstrof (')** s'utilitza per a indicar que s'ha suprimit una vocal en la llengua. En valencià utilitzem l'apòstrof en els següents casos:

L'article masculí el	s'apostrofa (l') davant de paraules que comencen per vocal (o per h més vocal) el + amic → l'amic, el + oli → l'oli, el + humà → l'humà
L'article femení la	s'apostrofa (l') davant de paraules que comencen per vocal (o per h més vocal) excepte quan comencen per i, u (hi, hu) àtones . la + ovella → l'ovella, la + illa → l'illa en canvi, la + universitat → la universitat (no s'apostrofa) .

La preposició de	s'apostrofa (d' sempre davant de paraules (masculines o femenines) que comencen per vocal (o h més vocal) de + ahir → d' ahir, de + estar → d' estar, de + història → d' història
Els pronoms febles	S'apostrofes davant del verb quan el verb comença per vocal . me + agrada → m' agrada, te + espere → t' espere, se + obri → s' obri
	S'apostrofes darrere del verb quan el verb acaba en vocal . deixa + me → deixa' m , fixa + te → fixa' t , creure + se → creure' s

10. La contracció consisteix en unir els **articles** masculins **el i els** amb les preposicions **a, de i per** de la següent manera:

a + el → al	a + els → als
de + el → del	de + el → del
per + el → pel	per + els → pels

11. Les **parts** del **conte** són tres: **Plantejament, Nus o problema i Desenllaç**.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin tipus de text és el conte?

- a) Descriptiu.
- b) Instructiu.
- c) Narratiu.

2. Com sol ser la història que es narra en un conte?

- a) Senzilla i amb molts personatges.
- b) Senzilla i amb pocs personatges.
- c) Complicada i amb pocs personatges.

3. Quina de les següents peces de vestir s'usa per a cobrir el cap?

- a) barret.
- b) corbata.
- c) bufanda.

4. Relacioneu els sinònims:

A	barat	fatigat	
B	parlar	econòmic	
C	establiment	botiga	
D	cansat	conversar	

5. Relacioneu cada paraula amb el seu antònim:

A	prop	perdre	
B	vendre	estret	
C	ample	comprar	
D	guanyar	lluny	

6. En quin gènere i nombre està l'article determinat "Les"?

- a) Femení singular.
- b) Masculí plural.
- c) Femení plural.

7. En quin dels següents grups de paraules hi ha un article indefinit masculí plural?

- a) Uns periòdics.
- b) Una falda.
- c) Un home.

8. En quina de les següents oracions hi ha un determinant demostratiu de proximitat?

- a) La meua casa és aquella que està al final del carrer.
- b) Pots portar aquests llibres a la biblioteca, per favor?
- c) Eixe arbre és un ametler.

9. Quina de les següents oracions està escrita correctament?

- a) El avió ha arribat al aeroport a les set de la vesprada.
- b) Demà anirem de excursió a la Albufera per el matí.
- c) L'alumna ha rebut un premi pel seu treball sobre l'eficiència energètica.

10. Quin nom rep la part del conte on es presenten els personatges?

- a) Plantejament.
- b) Nus o problema.
- c) Desenllaç.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1

- A. El lleó.
- B. En una cova.
- C. Que estava malalt.
- D. Perquè havia vist moltes petjades que entraven a la cova, però cap que eixia.

Activitat 2.1.

- Ell porta un jersei roig, texans i sabates negres.
- Ella porta una camisa negra, pantalons blancs i sabatilles.

Activitat 2.2.

- c. Comunicar, anunciar i notificar.

Activitat 2.3.

- a. Acabar, finalitzar, concloure.

Activitat 3.1.

l' aigua el jersei l' anorac la dessuadora el consum
l' ajuntament l' examen l' oli la paella l' orella.

Activitat 3.2.

- c) L' - els - l' - la.

Activitat 3.3

- a) una - uns - una - unes.

Activitat 3.4

Aquest / Este llibre és de Vicent.

Aquella dona que veus és ma mare.

M'agradaria viure en **Aqueixa / Eixa** casa.

M'agrada molt veure **aquests / estos** quadres.

Allò que ens contares era cert?

Activitat 4.1.

- c) L' - l' - d' - la.

Activitat 4.2.

Hui he vist **al** meu pare quan caminava **pel** carrer.

Els treballador de **l'** empresa pujaren a **l'** avió per anar-se'n de viatge.

La professora comunicà la decisió **als** pares **dels** alumnes .

Els dos amics van discutir **pel** resultat **del** partit de futbol.

Activitat 4.3.

veïna fruita **raïm** dia **conseqüent** **transeünt** **diürn** feina **ungüent**
riu aigua **proteïna** joia **cafeïna** **països** llengua **fluïdesa** viure

Activitat 5.1.

El conte de la sal

Plantejament

Hi havia una vegada un rei que vivia en un castell i tenia tres filles. Un dia, el rei va demanar a cada filla que li digueren quant l'estimaven.

La filla major li va dir: "Pare, t'estime més que a mi mateix". La filla mitjana li va dir: "Pare, jo et vull més que a qualsevol altra cosa en el món". I la filla xicoteta li va dir: "Pare, per a mi eres la sal de la vida".

Nus o problema

El rei no va entendre què volia dir la frase de la filla menuda. La va malinterpretar, es pensava que allò que li havia dit era una cosa roïna i es va enfadar amb ella. L'endemà, el rei va demanar que li prepararen un gran dinar. Aleshores, els seus criats van cuinar molts plats però a cap li van posar ni una miqueta de sal. I a ell, aquell dinar no li va agradar gens. Va notar que li faltava sal perquè el menjar estava insípid, la mateixa sal que li posava la seua filla xicoteta quan cuinava. Aquella miqueta de sal feia que els plats foren increïblement saborosos i bons.

Desenllaç

Aleshores, el rei es va adonar perquè li havia dit aquella frase la seua filla menuda. Una sola persona (ell) era capaç de fer increïblement agradable la vida de la seua filla.

Així que va córrer a buscar-la, la va abraçar i li va demanar perdó.

Solucions autoevaluació

1. C
2. B
3. A
4. D, A, C, B
5. D, C, B, A
6. C
7. A
8. B
9. C
10. A